Válasz a válaszra

Mi az oka, hogy Magyarországon a felsőfokú oktatás lábra nem tud kapni?

Az általunk felfedezni vélt okokat Állásfoglalásunkban összefoglaltuk. Nem tértünk ki azonban arra a *beszédmódra*, amely általában jellemzi a felsőoktatásról szóló kommunikációt, amely a negatívumokat nemlétezőknek, a pozitívumokat pedig már elérteknek deklarálja, amely a lehető legtávolabb áll az igen-nem jellegű kijelentésektől, s amelynek legfőbb feladata az információk, gondolatok eltakarása. A Művelődési Minisztérium válasza ebben a beszédmódban fogalmazódott. Tanulván a történtekből, a továbbiakban ezen beszédmódot is az okok közé soroljuk. Így az ezt elemző jelen választ Állásfoglalásunk kiegészítésének tekintjük.

Az MM válasza nagyon sokféleképpen interpretálható. A magunk részéről Állásfoglalásunk és a Válasz összevetésével, csupán arra teszünk kísérletet, hogy megállapítsuk a felsőbbség mely kérdésekre mondott igent, s melyekre nemet.

A sztrájkoló hallgatóságnak tett ígéretét megtartva a MM másfél nappal a határidő letelte előtt, 1988. október 27-én délelőtt hivatalos és nyilvános választ adott követeléseinkre. A továbbiakban azt kívánjuk bizonyítani, hogy a Válasz egyetlen ponton sem tartalmaz világos, egyértelmű egyetértő választ. Ennek érdekében a továbbiakban a Válasz pontjait szigorúan követve haladunk.

I. Általános észrevételek.

Egyetértünk Pusztai miniszterhelyettes fogalmazásával: „a felsőoktatás fejlesztése sürgető országos érdek". Mi ennél radikálisabban fogalmaztunk és megállapítottuk, hogy minden további halogatás az írástudás puszta létét veszélyezteti. Ezzel szemben a válasz csupán folyamatokról és döntési határidőkről beszél. Mi azonnali és konkrét cselekvést követelünk.

A válasz szemünkre veti, hogy nem vesszük figyelembe a felsőoktatás tagoltságát. Azonban néhány sorral lejjebb, a minisztérium is (általános érvénnyel) lemaradásról beszél. Ennél többet mi sem tettünk. Megfogalmaztuk azt is, hogy nem kívánjuk egyedül saját véleményünk alapján az egész felsőoktatás érdekeit képviselni A szemrehányás tehát alaptalan.

Az MM szemünkre veti, hogy Állásfoglalásunkban „a felsőoktatás leértékelése méltánytalan", s e ponton „az oktatók jelentős részének magasszintű szakmai-tudományos felkészültségére és hivatástudatára" hivatkozik. Az Állásfoglalás műfajából eredően nem tért ki a magyar felsőoktatás eme egyetlen pozitívumára. A magyar egyetem ma már puszta szellemi potenciálját tekintve az, aminek hívják. (Emellett az Állásfoglalás elsődleges címzettje a Művelődési Minisztérium volt, válaszában ezért értelmetlen olyan pozitívumra hivatkozni, amihez saját tevékenységének semmiféle köze nincs. A szemrehányást ezért értelmetlennek tekintjük.

Visszautasítjuk az MM-nek azt az érvelését, mely a jól bevált recept szerint külső okokkal kívánja magyarázni a magyar oktatás katasztrófális helyzetét.

Úgy véljük, a válság kialakulásában nagy szerepet játszott az MM is, azzal, hogy engedelmes és passzív partnere volt, az oktatást mindig is maradékokból finanszírozó, nem termelő ágazatként kezelő kormányzati politikának. Fellépéseiből kezdeményezéseiből hiányzott minden komolyabb elszántság, mellyel a magyar oktatás, s azon keresztül az egész társadalom érdekeit képviseltette volna. Az MM a restrikciós politikára mutogat évek óta, miközben maga is több ízben hozzájárult az oktatás gondjainak szaporodásához (hogy most csak a külföldi folyóiratok áremelésének ügyét említsük). Az MM vezetőinek felelőtlen kijelentései nyomán bizalmi válság van kialakulóban. Aki ebben a helyzetben külső okokra hivatkozik, önnön pozícióit veszélyezteti, saját kompetenciáját vonja kétségbe.

A válasz az alulról jövő kezdeményezések ifő letéteményeseként az Országos Felsőoktatási Tanácsot jelöli meg. A szöveg nem tartalmazza a szerv felépítését, jogait és feladatkörét. Tekintettel arra, hogy ezen szervet maga az MM hozza majd létre, (s így az nem alkalmas az alulról jövő, esetleg az MM elleni, követelések megfogalmazására), nem tartjuk hivatalos képviseletünknek. Ennek értelmében az OFT-ra minden további hivatkozást értelmetlennek tekintünk.

Az MM Válasza kijelenti, hogy nincs szükség új programra, csupán a Minisztertanács cselekvési programjának végrehajtására. Ez valóban a *minimum*. Követeléseink azonban ennél radikálisabbak, a program megvalósításán túl további tárgyalásokra van szükség a Minisztertanács és az intézmények képviselői között, a cselekvési program módosítása és gyorsabb végrehajtása érdekében. A Válasz megérkezte előtt erről nem szólhattunk.

II. Észrevételek az egyes követelésekhez.

1. 2. **Intézményi autonómia, tanszabadság, új jogi szabályzás**

A JATE BTK-hallgatóinak Állásfoglalása egy minőségi szempontú oktatás és kizárólag a „kimenet", tehát a tényleges tudás ellenőrzése felől szabályozott oktatás és oktatásirányítás elveit és ezen elvek megvalósítása érdekében teendő gyakorlati lépéseket határozza meg. *Az oktatás általános alapelvének a tanszabadságot tartjuk,* ezen elv megvalósíthatóságának feltétele a felsőoktatási intézmények teljes autonómiája, oktatási tartalmi kérdésekben. Mindezen változásoknak tükröződniük kell a felsőoktatás jogi szabályozásában is. Ennek értelmében — mivel az oktatás alapelve jelenleg nem a tanszabadság, a felsőoktatási intézmények autonómiája a jelenlegi helyzetben oktatási tartalmi kérdésekben nem biztosított — továbbra is elengedhetetlennek tartjuk követeléseinket maradéktalanul érvényesítő új jogi szabályozás kidolgozását; az oktatási törvény módosítását.

Konkrét válasz — a Válasz 1.2. pontjaira

1. A **tanszabadság** elve az oktatók oldaláról a szabad kollégiumhirdetés és diákválasztás, a hallgatók oldaláról a szabad kollégiumválasztást és tanárválasztást jelenti. Mivel a felsőoktatás jelenlegi anyagi helyzetében, személyi feltételeinek keretei között ezen elv nem valósulhat meg mindenütt maradéktalanul, szükségesnek tartjuk a képzési időn belül a szabad egyetemválasztás lehetőségének megteremtését. A tanszabadság elvének megvalósulását és így jóval magasabb színvonalú nem mennyiségi, hanem minőségi elvű képzés létrejöttét szakmai és jogi oldalról kizárólag csak a tényleges tudás ellenőrzésére épülő oktatási renszer és az ellenőrzés kritériumait, módozatait, feltételeit általánosan irányító jogszabály megalkotása biztosíthatja. Így a felsőoktatásban a hangsúly az egyetemen, főiskolán való megjelenésről áttevődne a vizsgákon bizonyított konkrét és magasabb színvonalú tudásra. Ennek értelmében szünne meg az órák látogatásának kötelezősége.

2. A tanszabadság attól az, ami, hogy teljeskörű, az egész oktatásra érvényes elv. (Beleértve ebbe azt is, hogy amely intézmény nem kíván élni vele, arra nézve nem kötelező erejű). Abban az esetben, ha bármely tantárgy, tudományág ideológia óraszámokra lebontva is, kötelezően előírt, nem beszélhetünk tanszabadságról. *Jelenleg minisztériumi rendelet szabja meg a marxizmus—leninizmus oktatását, minden felsőoktatási intézményre általános érvénnyel. Tehát — ellentétben az MM állításával — a tantervutasítás jelenleg is érvényben van hazánkban.*

3. **A felsőoktatás oktatási-tartalmi oldalának** miniszteriális szintű szabályozása jelenleg az MM ún. „tantervi irányelveinek" keretein belül valósul meg. A tantervi irányelvek kizárják a tanszabadság elvének megvalósulását, mivel azok nem keretjellegűek, hanem konkrét formában is szabályozzák az intézményeken belül oktatás belső felépítését (lásd: pl. kötelező órák és választható órák megkülönböztetése, maximált óraszám, kötelezően előírt tantárgyak aránya a diploma megszerzésének konkrét követelményei stb.) A JATE BTK-hallgatóinak Állásfoglalása szerint a tantervi irányelveknek csupán

a) a diploma konvertálhatóságának érdekében a diploma elnyerésének általános feltételeit

b) a képzés ekvivalenciája érdekében a nagyobb képzési egységek teljesítésének (szigorlatok) feltételeit lehet és kell meghatároznia.

A tantervi irányelvek elkészítésekor szűnjön meg a vertikális egyezkedés, ehelyett az adott tudománycsoport, tudomány, szak élenjáró szakemberek és az intézményeken belüli képviselők (dékánok, tanszékvezetők, tanszéki képviselők) közötti horizontális egyezkedés folyamán alakuljon ki a fenti értelemben vett tantervi irányelv tartalmi kitöltése. Az MM általános érvényű jóváhagyási joga a fentiek értelmében automatikusan megszűnik, és csupán a törvényességi felügyeletre korlátozódik, a tantervi irányelvek miniszteriális elutasítása csak törvényellenesség esetén lehetségés.

Az MM igazgatástechnikai szempontból az államigazgatás része. Tekintettel arra, hogy másra sem kompetenciája, sem szakemberei nincsenek, feladata csupán a felsőoktatási vonatkozásban az államigazgatás más elemeitől érkező igényes közvetítése és koordinálása, valamint a rendelkezésre álló állami anyagi keret normatívák alapján történő szétosztása.

A fentiek értelmében az MM Állásfoglalásunkra küldött válaszának 1. és 2. pontját nem fogadjuk el, mivel abból hiányzik a tanszabadság elvének és a felsőoktatási intézmények oktatási-tartalmi kérdésekben követelt teljes autonómiájáról kialakított hivatalos álláspontjának világos kifejtése.

3. *Az ideológiai tárgyak és orosz nyelv*

ügyében kapott választ elutasítjuk. Az általános elvi megközelítést tekintve a Válasz megtartja az alapvető társadalomismereti tárgyak (közgazdaságtan, politológia, filozófia, szociológia) marxista szellemű oktatásának előírását. Mindennek alapja, feltételezéseink szerint, az oktatási törvény liberális fogalmazásának kihasználása. Ennek értelmében továbbra is fenntartjuk azon követelésünket, hogy a fenti diszciplínák önálló, ill. autonóm oktatási tárgyak, és a marxizmus csupán egy az egyenlők között, akár mint bármely más filozófiai irányzat, akár mint politológiai, közgazdaságtani stúdium.

A kizárólag marxista szellemben való oktatás mindenképpen sérti a pluralizmus és a tudományos szabadság alkotmányos elveit.

Az MM-nek az orosz nyelvoktatási választát elfogadjuk, azonban követeljük, hogy az alsóbb fokú oktatási intézményekben is válljon alternatívvá az orosz nyelv oktatása.

4. *A tanárképzésben a szakoktatás időtartama öt év legyen.*

Állásfoglalásunkban nem azt kértük, hogy az MM indokolja, miért nem ötéves a szakoktatás, illetve, hogy miért párhuzamos jellegű a tanárképzés a magyar felsőoktatásban. Azt követeltük, hogy a tanárképzés váljék el a szakképzéstől, s legyen ráképzéses jellegű.

Az MM válaszának ismeretében a konkrét ügymenetre azt javasoljuk, hogy a felsőoktatás korszerűsítéséről folyó viták ismét vessék fel a két alapvető rendszer előnyeit és hátrányait taglaló kérdéseket. A tárgyalások menetében kapjanak szót az Országos Pedagógiai Intézet kutatói, a tanárképző intézmények közvetlen képviselői, és vegyék figyelembe valamennyi ország e téren kialakult tapasztalatait (különös tekintettel az olasz mintára, valamint a posztgraduális jellegű, Angliában honos „school of education" rendszerre).

A 2. pont értelmében az ún. irányelvek mai elképzelései nem érvek e vitában. A felsőoktatási képzés kezdetével induló pedagógiai oktatást mindenképp elvetendőnek tartjuk, mert jóllehet „a tanári személyiség formálása" valóban „az egész képzési folyamat feladata", ám ez nem merülhet ki a szűken vett pedagógiai studiumokban. Mindennek értelmében az MM válaszának 4. pontját nem fogadjuk el.

5. 6. **Az ösztöndíj reálértékének megőrzése, hitelfelvétel. A felsőoktatás anyagi helyzete.**

A felsőoktatás anyagi helyzetének javítása alapvető követelmény. Támogatjuk az MM azon törekvéseit, melyek a költségvetési támogatás reálértékének megőrzésére irányulnak, de ennél jóval nagyobb változásokra van szükség. (Megjegyezzük, az MM válasza visszalépés még a Minisztertanács 1988. évi felsőoktatási cselekvési programjához képest is, amennyiben csupán a reálérték megőrzéséről szól.)

Az országgyűlésnek felül kell vizsgálnia az oktatás, azon belül is a felsőoktatás költségvetési részesedését, elkerülhetetlen a részesedés arányának növelése, esetleg a költségvetési struktúra megváltoztatása. Nem új források keresését követeljük, hanem, mivel semmiféle belső tartalék nem látszik már: Új költségvetést. Az új elemeknek már a jövő évben jelentkezniük kell. E követelésünk érvényesítése az MM-nek mindenkori feladata.

Megfontolandónak tartjuk az alábbi modellt is:

Az anyagi feltételek megteremtése szükségképpen együtt kell hogy járjon a felsőoktatás struktúráját hatékonnyá tevő lépésekkel. A hallgatóság reális lehetőségnek tartja a tandíjak bevezetését is, természetesen az ösztöndíjak összegének megemelésével párhuzamosan. Az ösztöndíjban részesülők komolyabb bevételi forrással rendelkezve hitelfelvételi joggal bírnának — ösztöndíjuk arányában kölcsönt vehetnének fel.

Az MM válaszában említett, e kérdéskörre irányuló javaslatok előkészítő munkálatait — az MM Válasza alapján — a Művelődési Minisztérium végzi. Követeljük, hogy az illetékesek tájékoztassák az érdekelt hallgatókat, ezen munkálatok jelenlegi állapotáról, irányáról és arról, hogy mely testületek döntenek a javaslatok további sorsáról. Az MM a felsőoktatás anyagi helyzetének megítélésében az Állásfoglalás szellemével azonos elvű álláspontot képvisel, de teljes mértékben elégtelennek tartjuk az MM gyakorlati lépéseit a felsőoktatás számára kedvező pozíció elérésére.

Berekesztés

Az eddigiekben az MM Válaszából kiindulva (nem foglalkozván most a magyar nyelvű tudományosság általános helyzetével az értelmiség társadalmi megbecsülésével) ismételten megpróbáltuk összefoglalni azokat az okokat, melyeknek következtében Magyarországon a felsőfokú oktatás nem tud lábra kapni. A szövegelemzés ahhoz az eredményhez vezetett, hogy *az MM* — az okokat ezzel is szaporítván — *nem adott érdemleges és konkrét választ egyetlen követelésünkre sem.*

Mindebből okulva arra a következtetésre jutottunk, hogy egyedül egyetlen intézmény, egyetlen kezdeményezés nem képes kiharcolni még a tisztességes kommunikáció esélyét sem a művelődési kormányzattal. A leghangosabb és legkorrektebb egyéni fellépés sem lehet elégséges arra, hogy áttörje az általánosan elterjedt beszédmód korlátait.

A párbeszédről azonban nem kívánunk, és nem fogunk lemondani. Ennek érdekében társulván az ELTE BTK Hallgatói Önkormányzat Testületével kísérletet és felhívást teszünk egy *Országos Felsőoktatási Szövetség* létrehozására, amely a felsőoktatás mindenkori kizárólagos képviseletét megvalósíthatná. Minden további lépés a Szövetség keretében történik. Addig is, az autonómia minden lehetőségét, esélyét kihasználva saját képzési terveken dolgozunk.

Szeged, Aud. Max. 1988. okt. 31.

a JATE BTK hallgatói

Egy hajdani „strájkoló"

(Részlet Kolozsváry Sándor professzornak, a Kolozsvári Ferenc József Tudományegyetem jog- és államtudományi kara dékánjának az egyetem 1908/1909-es tanév évzáró ünnepén tartott „Visszaemlékezések" c. előadásából.)

„Az erdélyi volt excelsum gubernium aegise alatt... létet nyert a kolozsvári — előbb három, 1866-tól pedig négy éves tanfolyamú jogakadémia... A szakok elein 6, később 8 professzor között voltak megosztva, kik között a gubernium első kinevezéséből akadt olyan is, aki — a mai kifejezést használva amíg nem strájkolt — az előadási óráit latinból magyarra fordítással töltötte be, azzal a megokolással, hogy magyarjogot Werbőczy Hármas Könyve nélkül tudni nem lehet. Mivel pedig ez latinul van írva, hivatását teljesíti, ha azt fordíttatja. A Deutsche Reichs- und Rechtsgeschichte másik tárgyát pedig magyar tankönyv hiányában úgy kezelte, hogy amikor az arra felfogadott egyik zsidó hallgatója kellő mennyiségű anyagot számára le nem fordított, földabroszt mutogatott azzal a megokolással, hogy jogtörténetet politikai történet nélkül, ezt pedig földrajz nélkül tanítani nem lehet. És mikor már magára is tűrhetetlenné vált a helyzet, előadásait egyszerűen beszűntette. Útrakészültében vette a meghívást a professzorok tanácsülésére való megjelenésre, mire azt felelte, hogy zsandárokkal erőszakosan felvihetik az akadémiára, sőt cathedrába is ültethetik ugyan, de száját szólásra még az sem nyithatja föl..."

(sz. n. b.)

Többet elértek, mint a „hivatalos" egyetem

Egyetemünkön ez év szeptember—októberében a bölcsészhallgatók kezdeményezésével demonstrációsorozat indult a felsőoktatás helyi és országos problémáinak orvoslásáért. Fellépésük országos visszhangot kapott. Egyértelmű szimpátia és szolidaritás azonban csupán a felsőoktatás egy szűk sávjában kísérte, a társadalom más rétegeiben — távolodva az értelmiségtől — egyre erősebb aggodalom, értetlenség, olykor ellenszenv fogadta. Az egyetemen kívüli közvélemény nem érzékelte, hogy e fellépés mögött az egész felsőoktatás súlyos gondjai húzódnak meg, amelyek akadályozzák a társadalom megújulását...

Pártbizottságunk, tájékozódva más tudományegyetemeken is, szükségesnek látja értékelni a kialakult helyzetet.

I.

1. Egyetemünk állami vezetése, oktatói, pártszervezeteink, szakszervezeti mozgalmunk és KISZ-bizottságunk az elmúlt években számtalan formában jelezték, legutóbb a szeptemberi egyetemi pártértekezleten: **veszélyben az egyetem és a felsőoktatás.** Saját erőfeszítéseink nem elégségesek egy dinamikusan fejlődő oktatás fenntartására, de a szintentartásra sem...

2. Az egyetemi vezető testületekben az 1985-ös oktatási törvény bevezetése óta megjelentek a hallgatók is, hallgatói tanács alakult. Ebben a tevékenységben részt vevő diákvezetők alapélménye immár 3—5 éve, hogy a deklarált felsőbb szándékok és a valóság közt tágul a szakadék, s hogy a hagyományos „jelzőrendszer" gondjaink közvetítésére hatástalan...

3. Ebben az évben a szegedi egyetem és bölcsészkar ilyen irányú érzékenysége felerősödött. A hallgatói létszám erős növekedése, a menzák átépítés miatt szüneteltetése, a kollégiumi helyzet romlása a hallgatói létszámnövekedés miatt, az albérleti árak „forradalma" a fontosabb feszültségképző helyi tényezők. Az egyetem gazdasági nehézségei miatt az oktatás ellátottsága radikálisan romlott. Az okok között az oktatás belső gondjai is szerepet kaptak: oktatásunk meglévő belső ellentmondásai és az erős egyetemen belüli konzervativizmus.

4. A szeptemberi—októberi hallgatói akciók fiatalos formában, öntudatosan és nagy fegyelemmel zajlottak. Az oktatás mindvégig rendben folyt. A „sztrájk" szó viszont erős politikai görcsöket okozott az egyetemen kívüli közvéleményben. Le kívánjuk szögezni: ez nem hagyományos munkabeszüntetés volt, inkább „fordított sztrájk".

Az akciók során az oktatók—hallgatók közötti párbeszéd a tennivalókról állandó volt; a diákok a kari pártszervezet és szakszervezet aktív szolidaritását élvezték. Ennek jele, hogy a bölcsészkaron oktatói-hallgatói csoportok alakultak a lehetséges-szükséges reformok kimunkálására. A kari állami vezetők és a diákvezetők közötti kontaktust a kölcsönös bizalom légköre jellemezte.

5. E diákmozgalom aktív **bázisa** a hallgatók közt viszonylag szűk. A megnyilvánuló **érdeklődő szimpátia** a bölcsészek közt a legerősebb, a TTK-n és az ÁJTK-n gyengébb. Ez a jellemző a többi tudományegyetemre is. A szeptemberben fellépő diákaktíva reális, erős szövetségesei ezért az oktatói karban vannak, beleértve az állami vezetőket, a párt- és szakszervezeteket, különös tekintettel a fiatal oktatókra.

II.

— A felsőoktatás anyagi—tárgyi feltételeinek megváltoztatását, egy **komplex oktatási** reformot illetően az oktatók és a hallgatók **alapérdekei megegyeznek.** Ebből következik, hogy a reformot érintő minden kérdésben — egy újonnan létrehozandó képviseleti rendszer keretében — közösen kell fellépnünk igényeink érvényesítésére.

— A reformlépéseknek **meghatározott értékét, oktatási-nevelési célok** köré kell szerveződniük. Ezek megfogalmazásához a képzési folyamat „kimeneti oldala", a társadalmilag elvont és konvertálható szaktudás szintje, az értelmiségi létből következő igények, stb. felől kell közelíteni.

— Az oktatási reformnak **minden karra kiterjedőnek** és **tartalminak** kell lennie. Az egyes diszciplínák óraszámát, az oktatási folyamatban való elhelyezkedését, számonkérésének formáját és módját **ne** hatalmi vagy presztízsigények, ne külső hivatali előírások, de ne is esetleges hallgatói megfontolások határozzák meg. A megítélés alapja itt is az illető tudománynak a célokban megjelenő értékbázis követelményeihez való viszonya legyen.

— Az egyetem csak akkor tudja társadalmi megbízatását teljesíteni, ha működésének gazdasági—tárgyi feltételei adottak és, ha ügyeit autonóm módon intézi. Bármelyik feltétel hiánya lehetetleníti a másikat is, és végsősoron diszfunkcionalitásra vezet.

— Az egyetemi autonómia minimális feltétele mindenfelé **tantervutasítás megszüntetése,** a tanterveknek az illető tudomány természete szerinti artikulálódása, vagyis a **tanszabadság.** A tanszabadság kérdéseit ugyanakkor csak komplex módon lehet megközelíteni. A tudomány, illetve a tantárgy természete határozza meg kifejthetőségének módját, órakereteit, számonkérésének formai lehetőségeit is. A vizsgacentrikusság hallgatók általi értelmezése nem számol a tárgy objektív elsajátíthatósági feltételeivel, és ezzel magukat a kiindulási alapértékket és oktatási-nevelési célokat veszélyezteti.

A tanszabadság elve tartalmazza a szabad kollégiumhirdetést és diákválasztást, illetve a szabad kollégium- és tanárválasztást is. Mindennek azonban az anyagi—tárgyi feltételeken túlmenően előfeltétele egy kontraszelekciós mozgásokat kizáró, a szaktudást értékelő, széles körű merítésre képes, demokratikus felvételi és elhelyezkedési rendszer, vagyis a „minőségi hallgató", illetve a tudomány értékeit ismerő és átadni képes oktatói kar megléte. Ez utóbbi megköveteli a szelekció elvének alkalmazását az oktatókra nézve is, ami első lépésként együttjár egy tartalmi kritériumok alapján felépülő új minősítési rendszer kidolgozásával és alkalmazásával.

III.

Pártbizottságuk úgy értékeli, hogy a bölcsészhallgatók akciói és követelései tartalmilag az MSZMP KB Politikai Bizottsága 1981-es felsőoktatási állásfoglalásához kapcsolódnak, persze immár egy összehasonlíthatatlanul roszszabb gazdasági helyzetben. De mi is úgy látjuk: nincs, nem lehet kibontakozás erős felsőoktatás, magas színvonalú értelmiségképzés nélkül.

A hallgatók akciója többet elért abból, amit szokásszerű lépéseivel a „hivatalos" egyetem: az ország figyelmét ugyanis a felsőoktatás gondjaira irányította. Arra azonban ügyeljenek, hogy e figyelem támogató, értő és ne elutasító tartalmú legyen.

Számítsanak arra, hogy jogos küzdelmeik során választott radikális módszereik ellentmondásos visszhangra találhatnak érdektagolt társadalmunkban, így egyetemünkön is...

A hallgatók által megfogalmazott konkrét problémákhoz a következőket fűzzük megjegyzésként:

1. Csaknem kétéves követelésünk a **felsőoktatás országos fórumának** (szövetség) megalakítása, mely hitellel és erővel közvetíthetné e szektor szempontjait és érdekeit. Ennek létrehozása nem valamilyen „szektorönzés" kifejeződése.

2. Az oktatás költségvetésből való nagyobb részesedésének követelése egész társadalmunk stratégiai érdeke.

3. Több felvetett kérdés megoldódható helyi, egyetemi szinten. Ezek megoldásában nem kell senkire várni. Itt persze az erős belső konzervativizmust is le kell győzni.

4. Más kérdések is megoldhatók lennének helyileg, minisztériumi támogatással (pl. a kétszakosság új felfogása). Ennek kapcsán le kívánjuk szögezni: az MM **irányítási gyakorlatának** radikális felülvizsgálata indokolt. Az MM hallgatóknak adott válasza a szokásos „kitérő" jellegű. Nem teljesen értjük azt sem, hogy a Minisztérium az „ütközővonalat" miért önmaga és az Egyetem közé helyezi.

5. Az értelmiségképzés egyetlen modern társadalomban sem nélkülözheti a társadalomelméleti műveltség elmélyítését. Minden felsőoktatási intézményben szükség van filozófiai, közgazdaságtani, politikatudományi, szociológiai képzésre.

A marxista diszciplínák nem jelenhetnek meg mint **„a"** marxizmus—leninizmus. A marxizmus — a polgári tudomány által is elismerten — külön is megálló, koherens elméleti rendszer. A „marxizmus—leninizmus" azonban nem elméleti kategória, ilyen egységes tudományrendszer nem létezik. Ennek tükröződnie kell a tárgyak, a tanszékek és a tanszékcsoport nevében is: nem „ideológiai tárgyak" oktatása, hanem egzakt általános társadalomelméleti képzés a cél.

6. A hallgatók követelései jelenleg csak a felsőoktatásra korlátozódnak. Úgy látjuk, hogy az **egész** oktatás- sőt, **művelődésügy** keretében kell elhelyezni követeléseinket...

7. Hallgatóinknak figyelmébe ajánljuk: konkrét elgondolásaink egy része nem adaptálható az egész felsőoktatásra.

8. Pártbizottságunk ezen állásfoglalás mellékleteként az általa szükségesnek látszó teendőkről külön feljegyzést készít, amelyet állásfoglalásával együtt elküld az Egyetemi Tanács tagjainak, felsőbb állami és pártszerveinknek.

Szeged, 1988. november 3.

az MSZMP József Attila Tudományegyetemi Bizottsága